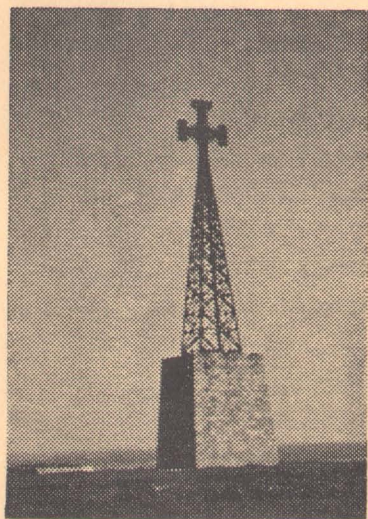

ШАШКЕВИЧІЯНА SHASHKEVYCHIANA

Ч. 10. Р. VI.

ВІННІПЕГ

ЧЕРВЕНЬ, 1968

diasporiana.org.ua

Шашкевичіана

Shashkevychiana

Збірник Заповідника Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу

Periodical of
Markian Shashkevych Centre

Periodique du
Centre Markian Shashkevych

Збірник присвячений життю, творчості й культурі Маркіяна Шашкевича.
Появляється в листопаді й червні, місяцях народження і смерті
Пробудителя.

Відповідальний редактор: М. Г. МАРУНЧАК

З М І С Т

М. І. Мандрика: Предтеча	193
о. д-р Степан Семчук: Слово про річницю смерті о. Маркіяна	194
Михайло Г. Марунчак: Перший з великих послідовників Маркіяна	199
Микола Устиянович: Згадка за Маркіяна Шашкевича во віч- ную Єго пам'ять	201
— Cieniom Marcyjana Szaszkiewicza ku wiecznej jego pamięci	204
Степан Шах: Тернистий шлях великого Маркіяна та наші святкування	219
— З надісланих листів	224
— Зложили пожертви на "Шашкевичіану"	

На обкладинці Хрест на Білій Горі в Підлиссі.

Передплата: Доляра і пів на рік, одне число — один доллар.
Адміністрація радо вітає гуртову передплату на кілька років наперед.

Відповідальний за адміністрацію: **МИРОСЛАВ СПІВАК.**

Адреса редакції й адміністрації: **MARKIAN SHASHKEVYCH CENTRE**
49 Euclid Avenue, Winnipeg 4, Man.
Canada.

Друкарня Видавництва "Голос Спасителя", 165 Catherine St., Йорктон.

ПРЕДТЕЧА

(В 125-ліття смерти Маркіяна Шашкевича)

То дні були, як бідна свита сіра,
Убогі дні, що як нудьга тяглись;
Лишень в серцях людей горіла віра,
У Божу ласку, що прийде колись.

І все мовчало: люди — бо не сміли,
А їх пани — бо тішились в добрі:
Тож все було для них, чого хотіли —
Спокій у церкві, в панському дворі.

І враз ударив дзвін, ніби на сполох
(у цім застої був, як ураган),
А дзвонарем отим, за Божим словом,
Був пастир душ смиренних Маркіян.

Схопилися оспалі фарисеї,
Счинили галас, наступом пішли,
Але поета світлої ідеї
Спинити й залякати не змогли.

Він возвістив відродження народу.
Живого слова із розкутих уст,
Готовив шлях великого приходу
Співця співців, як сам Золотоуст.

Він серцем чув: на обрії України
Вже сходилa чарівная зоря,
Бо дарував їй Бог пророка-сина,
Великого Тараса Кобзаря.

І на Дністрі, як на Йордані,
Предтечею його став раннім.

СЛОВО ПРО РІЧНИЦЮ СМЕРТИ о. МАРКІЯНА

Вступ

Пам'ять праведних со похвалами, це засада Церкви.

Старинні казали: “De mortuis nihil, nisi bene”.

Годиться отже також нам в Канаді згадати малими бодай словами “велія і дивная сотворшого”, коли можна вжити мені слів великого предка нашого “Русина Ларіона” зі св. Софії київської.

Ніхто не буде нині спорити про це, навіть атеїсти, що о. Маркіян Шашкевич доконав на галицькім ґрунті великопомне діло. Або як казали сучасні, “воскресив з гробу” руську націю бідних галицьких хлопів, при котрих остався тоді тільки “поп”, бо решта “зацнеурожоних” здебільша вивтікали до чужих таборів. Подібне діється тепер в Україні і не бракує того в Канаді. о. Маркіян будив галицьке сумління на початку XIX століття. Робім це саме тепер, бо поле широкє, а робітників мало. Помер о. Маркіян на 32 році мученого життя, доїдали його призни і біднота. Чахотка доконала вичерпаний організм і він попрощався з цим світом в Новосілках, каменецького повіту Західної України, дня 7 червня 1843 року.

Суспільність і поет

Як не як, а мусимо признати, бо о. Маркіян був поетом і його поетичний твір “Русалка Дністрова”, виданий в Буді на Угорщині 1837 року, був тим революційним закликком до сумління тодішньої суспільности, що зрушив її з мертвецької загибелі і вибив вікно в хаті найглибших почувань народу. Маркіян отворив своє серце, як пламенну книгу і люди зачали читати. І було що. Ледви чи яка інша книга на Україні зробила такий переворот в думках, настроях і діях суспільности, як поетична книжка о. Маркіяна. І вона вийшла ще перед Кобзарем Шевченка і на чужій Угорщині та лишень сто примірників окружною дорогою через Відень оцілили та дійшли до Галичини. Решта тодішня цензура знищила, так як тепер в Україні нищать революційні народні книжки та замкнули їм туди дорогу. Можемо мати певність, що так як тодішні цензори народного сумління завелися в своїх намаганнях контролювати людську совість, так само напевно буде з теперішними. Не поможуть запінені лютею викрики і ганьблення найкращих дітей нашого народу через Пйотра Шелеста та подібних йому кегабістів на ріжних кермо-

вих постах України, хоч як вони намагаються задушити вільну думку народу та залякати його совість. Це невдалося тому 125 літ всій тодішній державній машині, не вдасться певно й тепер. Правда все побіджає остаточно, хоч її каменярі лягають нераз трупами на дорозі поступу. Леся Українка сказала: Поет не боїться від ворога смерті, бо вільна пісня не може умерти! Отець Маркіян промовив явно і виразно рідним словом хлопських мас і то прекрасне слово живе досі, безсмертне у своїй красі і силі. Не подолали його колись австрійські цензори і московські міністри Валуев та Йосифов, не знищить його нині ані Белодєд ані Даденко в клішках комуністичної машини. Поет все веде нарід і все нарід піде за своїм поетом. Краса рідного слова є безсмертна і непобідима.

Доля о. Маркіяна

Він сам про це пише і нічого не годиться додавати до його гірких слів. В поезії “Лиха доля” є такі стрічки:

Ох, ти доле, лиха доле,
гадино їдлива!
Переїлась моє щастя,
гіренька години!

Запустилась в мою душу
журбу і розпуку,
учинилась мому серцю
з гараздом розлуку.

Так починається та поезія. І чи можна яркіше висловити свій стан під кожним оглядом? Чи можна це зробити гіркішими словами? Прошу прочитати спокійно і поволі ще раз і ще раз ці дві стрічки і поволі над ними подумати. Певно зрозуміємо тоді положення поета і його почування. Там нема нічого штучного у вислові, ані удаваного. То не є перебільшення, або якийсь поетичний зворот. Тут говорить сувора дійсність душі поета. Говорить ясно, виразно, річево і страшно. Чи дивно тоді, що він кінчить свою поезію такими словами:

І над гробом твоїм мряки
ще мої повиснуть!
Ой, надія!... Таку долю
най то громи тріснуть!

Ті мряки не давали спокою серцеві поета за життя: темнота загалу, вислужність і надскакування перед можними світа, зрада і спідлення в многих, зневіра у власні сили і перекінчицтво, перекінчання в чужі табори ради лакомства нещасного. Чиж диво, що він якраз тоді так сильно відізвався закликом, революційним на всі часи:

Разом, разом! Хто сил має,
гонить з Руси мраки тьмаві!
Зависть най вас не спиняє,
разом к світлу, други жваві!

Та нещасна зависть, найгірша може з усіх гріхів, бо жадної користи, навіть сповидної не приносить ніде і нікому, а тільки безпомірні шкоди душевні і фізичні. Тому св. Отці кажуть, що зависть диявольська злоба і навіть диявол дияволіві не завидить, тільки люди здібні падати так низько. Франко потім вживав говорити голосно і не мовчати:

Коли гордо пишаючись
велегласно брехня гомонить,
коли чужим горем втішаючись
зависть, мов оса та брениць,
і сичить клевета як гадюка в корчи,
не мовчи!

Тому 125 літ на Руси були мраки “тьмаві”.

Тепер на цій самій Руси мраки стали ще темніші, ще більша тьма окутує людські уми і душі. Там нині зависть всевладно розсілася в кабінетах київських червоних куркулів і московських гавляйтерів теперішньої закутої в московські дуби України. Нині козак дійсно ходить над Дніпром і виживає долі, що:

у неволі, у ярмі,
під московським караулом у тюрмі.

Тим то вірші о. Маркіяна революційні духом і живим словом і не допоможуть нинішнім гавляйтерам навіть такі трики, як ставити пам'ятники о. Маркіяна, але закривати його священничий ковчирчик. Ніби то так по московськи: чортів свічка і Богові огарок.

о. Маркіян все ще, хоч невидимий, глядить зі своєї підлисецької гори і не дає спокійно спати червоним сатрапам. Зруйнували його пам'ятник з хрестом, але негодні зруйнувати його духа ні сили Дністрової Русалки.

Культ Маркіяна в Канаді

Не великий до останніх часів, коли не порівнати дрібненьких спроб писати ювілейні статті, співати Веснівку та самотужки проорювати перші скиби др. М. Марунчаком. Майже не маємо Народних Домів його імені, коли не включити кілька, між ін-

шими вінніпегський, Рідної Школи на Пойнт Доглес, що постав старанням і проворністю о. Пантелеймона Божика, до которого приступили в праці галичани і буковинці. Тут соціалістична інтелігентна верхівка ніколи не забувала, що Шашкевич був католицьким священиком. Той священичий ковнірець заваджав. Культ Шевченка був вигідніший і широко поширився. Тим однак о. Маркіян певно нічого не стратив на своїй вартості ні значінню. Тільки реальне життя відіпхало його на задній плян. Суспільність наша майже забула його. Коли автор тих стрічок видав з рамена БУК книжечку про о. Маркіяна, вона так як інші ті видання, дуже скоро розійшлася. Але це була капля в морі. Навіть оснований БУК-ом Інститут в Саскатуні, як Бурса ім. о. Маркіяна Шашкевича для студіюючої молоді, не вспів втримати назви, мимо всього мого старання і спротиву проти зміни. Його перезвали на Інститут Митр. Шептицького, так начеб через це Митрополит щось зискав, бо Маркіян мусів відступити. Для покійного слуги божого Андрея це було цілком непотрібне. Він був і буде світочем нашого релігійного життя і новітним Мойсеєм народу. Але особиста вперта змилена совість, що варта була інших подвигів, тут таки переперла і відсунула ім'я о. Маркіяна, котре первісно блестіло як прапор нашої виховної і просвітної праці. То явище дуже цікаве для українців католиків. А що ж доперва говорити про некатоликів? Останніми вже часами старанням і працею Заповідника Маркіяна Шашкевича знова чиняться спроби дати дійсне і повне зрозуміння, яке неоспірне і незаступиме значіння має для Української Духовости о. Маркіян Шашкевич. Дай Боже, щоби ці труди вінчалися найкращими успіхами і щоби священичий ковнірець знова не став перепорою для о. Маркіяна навіть по смерті. Мраки, на жаль, досі в нас не перевелися і ми зі запалом небуденної снаги вміємо підставляти ноги своїм людям—на жаль і на нашу очевидну шкоду. Ідея Українського Патріярхату чи не вопіючим до неба для цього доказом, яку прямо самі небеса давали нам в нагоді здійснити, а ми з ідеї зробили свари і спори про особи, відсунувши ідею в тінь забуття і навіть на глуз перед чужинцями. Тому яких сорок літ ми тут оперечалися бій на забій, хто має і хто буде панувати в Україні. Ці суперечки часто прибирали дуже дразливих форм і доходили навіть до кровопролиття. Таке було в Україні і таке добро ми привезли з собою сюди. На Україні скоро погодили всіх комуністи, в катівнях Сталіна. В Канаді перемія завів КУК підчас другої Світової війни. Час охолодив горячі уми і температури. Ми всі признали тепер, що КУК ко-

нечний і потрібний для нас усіх в Канаді. Ідея взяла верх над завистю. Чи о. Маркіян полонить нас своєю ідеєю, залежить в першій мірі від розположення наших душ—чи ми здібні до того.

Культ Маркіяна в Канаді потрібний тепер більше як коли тому, що переходимо діймаючи кризу української мови в Канаді, котра навіть не поминула останньої своєї остой, якою є Церква. Українська мова, по словам сучасника Шевченка москаля Белінського —“мова хлопів і свинопасов”—і тут схоронилася тепер в хуторі на широкій прерії і в кабінети вищих клас і вищих шкіл. Все тепер однак, як і колись, буде залежати від української матері. Від неї залежить “бути й небути” українській мові в Канаді. Асиміляція після Другої Світової Війни пішла бігом. Наш загаль зачав топитися в добробуті і погоні за вищими соціальними благами. Вирішним для многих став доляр, а не культура рідної старини. Так, здорове ніколи не пропаде. І гинуть тільки нікчемні. Але дезерція фізична і духовна, це дуже прикре явище і не є захоотою ані познакою на краще завтра. Втікати з поля бою найлегше. Але який буде вислід такої розтічі?

о. Маркіян пригадує нам, як можна і треба витривати до кінця, навіть ціною власного родинного щастя і життя.

Заспіваю, що минуло,
передвіцький згану час,
як весело колись було,
як то сумно нині в нас!

Чи маємо поголовно дезертувати? Що напише колись історик про нас в літописі Канади? Прецінь—

Руська матір нас родила,	Чому ж мова їй немила?
руська матір нас повила,	Чом ся нев встидати маєм?
руська матір нас любила—	Чом чужую полюбаєм? . . .

Чи вже так ми приослабили вірою і честю?

Таж: “Великий єсть Бог і велике імя Його”, каже о. Маркіян в Псалмах Русланових. “Віра серця мого, як Бескид твердо постановилась на любови.—Бо хто яко Бог?!”

Тому: “Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш. А не возьмеш милости і віри не возьмеш. А не видреш любови і віри не видреш, бо руське ми серце і віра руська!”

А не московська, додам від себе.

Це містичні фундаменти народу. Наша віра і любов рідного. А це рідне, то передусім українська мова.

ПЕРШИЙ З ВЕЛИКИХ ПОСЛІДОВНИКІВ МАРКІЯНА

В цьому числі “Шашкевичіани” передруковуємо унікальне видання, яким є “Згадка за Маркіяна Шашкевича во вічную Єго память”. Ця праця написана в українській і польській мовах, в третю річницю смерті Пробудителя Маркіяна, цебто в 1846 р. Автор “Згадки...” Микола Устиянович бажав помістити цього вірша в львівському польському часописі “Gazeta Lwowska”, можливо, що й тому вірш був написаний теж в польській мові, але редактор згаданого часопису Я. Камінський відмовився містити його навіть і в польській мові. Відмову мотивував тим, що

Закінчення

Невеселі часи й невеселі думки. Простіть, коли сумно. Винуймо сумління, не часи. Вони, як казав Є. Маланюк, “як вовчиця”. Люті і безмилосердні. Жахливі і суворі. Але всюди ми можемо себе віднайти і з Богом можемо побідити все. Наша біднота, остоя повстання Хмельницького, була босонога і простенька чернь. Козацька кіннота була легка, неопанцирена. Хмельницький в своїм Універсалі кликав не боятися драгунської кінноти. І казав надіятися на поміч Пресвятої Богородиці. Він вдарив як стіна в стіну і Річопосполита впала.

Чи маємо нині боятися страшилища новітніх ворогів?

Чи маємо тратити надію і впасти жертвою безвір'я, знеохоти та загибелі?

Чи нічого кращого годі нам придумати на лік нових часів?

о. Маркіян сам відповідь.

Ось його слово:

Відкинь той камінь, що ти серце тисне!

Дозволь, в той сумний тин,

най свободоньки сонічко заблісне!

Ти не неволі син!

Чи може бути краща програма в нинішні часи для нашого народу в Канаді?

Нехай відповідять самі наші сумління, кожному з нас!

о. др. Степан Семчук

у вірші “будьто дишить тенденція роздвоєння в народі, зрішімся від віків в одно польськє тіло”*

“Згадка...” М. Устияновича пролежала в його збірці до 1848 р., коли то вона вперше появилася друком у Львові “з волной праси Інститута Ставропігійанского”. Надрукована вона двомовно, хоча вірш в польській мові не є повністю тотожний з українським текстом. Таким чином Николай з Николайова, як це підписав себе Микола Устиянович, таки дїждався, що його плач і біль по втраті його близького друга Маркіяна Шашкевича, був переданий народові в скромній книжечці на 16 сторінках, щойно в п’ять років по його смерті.

Рік 1848, коли друкувалося це видання був роком “Весни народів”. Пробудився в тому часі до повного життя український народ під пануванням Австрії. Коли в дні 2-го травня того ж року зібралася в консисторській залі св. Юра у Львові перша Головна Руська Рада, то ці представники народу уважали своїм першим обов’язком віддати шану Маркіянові Шашкевичеві, на посіві якого створився відродженецький рух та національне представництво народу, яким в тому часі стала Головна Руська Рада. Тому Микола Устиянович найперше прочитав перед цією достойною асамблеєю свою “Згадку за Маркіяна Шашкевича во вічну Єго память”, а щойно після цього меморіяльного вступу почалися ділові наради Головної Руської Ради, у висліді яких був кинений в маси клич “Будьмо народом”. Негайно після цього стали творитися Повітові Руські Ради, які враз з Головною Руською Радою ставали носієм народного політичного і державницького думання.

В офіційній відозві Головної Руської Ради заговорено про 15 мільйоновий український народ, що одною говорить мовою..., з яких півтретя мільйона землю Галицьку заселює. “Наш народ, читаємо також у відозві, був колись самостійний, рівнявся в славі з наймогутнішими народами в Європі, мав свою літературну мову, свої власні закони, своїх власних володарів, одним словом: був в добробуті і силі”. Була це соборницька мова, якої довго не було чути у Львові, столиці короля Данила. Коли порівнати, що це діялося за неповних 12 років від появи “Русалки Дністрової” М. Шашкевича, перед якою були замкнені цензурою брами до міста Львова та цілої Західної Облaсті, то впродовж тих років зайшла в мисленні тодішніх народних лідерів не еволюція, але революція. Цією “революційною мовою” гово-

(Продовження на стор. 217)

*) Гляди журнал “Родимий листок”, Чернівці, 1881, стор. 230.

ЗГЯДКА

ЗА

Маркіана Шашкєвича

КО ВЄЧНОЮ ЕГО ПАМАТЬ.

CIENIOM

MARCYJANA

SZASZKIEWICZA

KU WIECZNEJ JEGO PAMIĘCI.

Колѡ языкъ своѡ, своѡ земаѡ мѡла,
Тотъ жалѡмъ нашимъ не поднѡе.

*Komu swój język, swoja ziemia miła,
Ten żalom naszym się nie będzie.*

Читайте ѡ на початкѡ якъ вѣ, в серединѣ якъ тонше і, а і якъ ѣ.

Три іри м*) гладяк, ожидак три іри,
Ци іка цвѣтка пораночком Мала.
Хотай маленька, смирѣнна, дробнѣла,
Блѣдногo личка, незакієтної тварі,
Не взойде на Твоєм гробѣ;
Яко звѣк стрѣны, сѣмраком вечернім,
Оудярен скрѣмно братню рѣкою
Знад Днѣстрѣ, Сѣнѣ, родимцям сѣверним
Гомоном жалю, жѣрною дѣмою
Непредѣсть кѣсти о Тобѣ.

Но дармом гладяк и ожидак дармо, ...
Я всѣрѣци гадка, лице палинѣе;
Деж рѣки дѣти? надармо, надармо,
И трѣтой іри сонце вечерѣе,
Я за Та нѣкто не скаже,
Нѣкто сѣрѣдам кѣсти не дасть знати,
Іакоє сѣрѣце земаля прикаліла,
За якым сыном плаче рѣка маіти;
И на крист свѣтій, де Твоа могила,
Вѣночка нѣкто не звѣже.

(* іри (всина))

Trzy wiosny czekam, wyglądam trzy wiosny,
 I ławą badam źrenicą współbraci,
 Czy jaki kwiatek choć skromnej postaci,
 W poranek złoty, promienny, radośny,
 Nie błysnie na Twoim grobie;
 Albo dźwięk struny rzewliwy, żałośny
 Przy krocjach pieśni i myślach tyle,
 Pod świętym krzyżem na głuchej mogile
 Nie zadrzy dumką o Tobie.

Napróżno czekam, wyglądam daremnie,
 A hadka ciężka, jak oddech zbrodniarza
 Załęga głowę i serce oskarza;
 Gdzieżeśmy bracia? pytajmy wzajemnie,
 Gdzie ruskiej matki synowie!
 Napróżno czekam, daremnie, daremnie —
 Przyjazna ręka kwiateczka nie rzuci,
 Czuła pierś ruskiej dumki nie zanuci,
 Nikt nam o Tobie nie powie!

А Ты съ по́чести, па́мяти и зга́дки
 О Маркі́ане, так досто́ини всю́ди!
 Одинъ з межъ то́лькою рѣ́скихъ ча́дъ грома́дки
 Припа́кѣсь се́рдцемъ ма́тери до гроба́
 До рѣ́скою зе́млѣ, коха́нки;
 И за́лѣши́вши свѣ́дѣніа́ нѣвы,
 На влі́сноу, дѣ́скоу, о́двѣ́чноу пѣста́ри,
 Це́бѣѣ и ко́ни глада́кѣсь сква́пливѣ,
 На благовѣ́стникъ безнаде́йноу тѣри,
 Для кра́сноу дѣ́вы Днѣ́стрѣ́нки.

Па́къ ря́нна звѣ́здка на нѣ́ка воста́цѣ,
 Шо тѣ́сноу днѣ́ницѣ́ до́скѣ́ть розвѣ́кѣе,
 Па́къ ко́здахъ Ма́ла, шо по зе́мноу сто́цѣ
 Ра́доу́ть, дово́лѣткѣ, житѣ́е выгрѣ́вѣе
 Очаро́вана свѣ́тѣ́ мѣ́льнѣ;
 Так Ты жа́ркоу чѣ́ствѣ́ Тко́ихъ ве́сноу
 Дѣ́хнѣ́е оу́тѣ́хѣ́е в на́ши о́боло́на;
 Так Ты лѣ́чию звѣ́здочкѣ́ ря́нноу,
 Розвѣ́томъ ши́бенѣ́е по по́д не́боискло́на,
 Днѣ́строво́у днѣ́ницѣ́́ то́скливѣ́и

A Tyś tak godny rodaków wspomnienia!
Jeden z pomiędzy rowienników grona,
Przypadłeś duszą do swój matki łona
Do ruskiej ziemi, ruskiego imienia,
Jak polubieniec kochanek;
I pominąwszy sąsiedzkie przestrzenia,
Na własnej dzikiej, pogardzonej niwie,
Szukałeś kwiatu i woni skwapliwie,
Dla swych rodaków na wianek.

Jak owa gwiazdka na niebios sklepieniu,
Co słońcu drzące rozwija świtanie,
Jak tchnienie wiosny, co życia zaranie,
I tło nadziei w tysiącnym promieniu,
Na martwej rozgrzewa ziemi;
Tak Tyś w wiosennym Twego życia tchnieniu
Po ruskiej glebie rzucił promyk prawy,
I dzienny rozswit jutrzeńki bladawej
Po ciemnym Halicza niebie.

Єдина гáдка была въ сердца Твоѣмъ,
 Гáдка, якбю меж мiра толпáми,
 Янги завѣта я́ннимъ крiломъ своiмъ,
 В грѣди молодца, залѣдко вѣкáми,
 Возбáдитъ и в жизнь и в силъ;
 Гáдка блаженна небiнна, свáта,
 Зѣрочки свѣта, чiсти, дѣлѣ, мiрѣ
 На рѣско́мъ нѣкѣ; де тѣмни затрáта,
 И чаа оутáнки, и прадѣднѣ вѣрѣ,
 И мѡвѣ гдѣила мiлѣ.

В тоi гáдцѣ живѣсь, Оди́хавѣсь нiю
 В нѣй Твоѣ щáстѣ, печáли, надѣи,
 Снѡв напо́види, и рáдощѣ знiю,
 И тáа тоiка в котѡроi болѣе
 Пѣишь Твоѣи грѣди мiлѣ:
 Я́к овi птiца, що так без оутáнки
 То раз сѣмѣе, то знѡва спѣвáе,
 И знѡв вѣѣла, и знѡва дѣмáе,
 То вечерáми, то в прогѡню рáнка,
 Я́кѡмъ въ пѣени оумѣрти хотѣла. —

Jedna myśl tylko istniała w Twojej duszy,
Jedno uczucie, jedno sił dążenie;
Droższe nad własne może i zbawienie,
I boleśnieszce nad wszelkie katusze,
Co wirują w sercu na dnie;
Myśl, którą ledwie wiekami poruszy
Anioł światłości z rajskego ogrodu,
W gorącym sercu śpiewaka narodu,
I piersią jego zawładnie.

Tą myślą żyłeś, w niej Twoje nadzieje,
Uczucia Twoje, i marzenia twoje,
I snów mamidła, i smutku ostoje,
I owe dumy, któremi boleje
Wieszcezej Twojej piersi natchnienie;
Całym Twym światem były ruskie knieje,
Matką pieśń ruska, mlekiem, ruskie wody,
Oddechem ruskie niedole, swobody,
Szczęściem, rodaków istnienie.

Т́амлю ще д́обре — бо мкы́миж л́бты
 Хвйльочкы т́и, мож запамат́ати!
 Ко́лись тв д́бмы на́шйи нам п́бти,
 И р́бкой м́овы крайё розвќати
 В мнёненькых б́арвах и сн́л'е;
 Що ще до нн́н'е, т́ажкыми сд́вб́ями,
 Слезóю пл́ече своё немовла́та
 П́акен о́д Бóга и люд́ей закла́та,
 Дв́мáти глб́хо, л́бт́ами, в́бќами,
 На н́ёмóй, чо́рно́й могы́л'е.

Тогда́ о Бóже! м́кже то жар́бла
 Бл́бднóгь вугт Тво́их, пал́ло личёнько,
 Ж́альом, д́бмою д́шйá розгор́б́ла
 В не́вёсни двóри, далёко, кнстрёнько,
 Нёсла ѓадочкы печ́али;
 И мо́льбы нёсла за Ѓалича нёнккó,
 За ей то́окаво зад́мчн́ви дон́е,
 За сы́ны мн́ли, цв́бт, крайё давнёнккó,
 Що днень в снстрн́чно́й п́л'е корон́е,
 О́дло́мок н́родно́й хв́йлы.

Pamiętam dobrze; bo któżby te chwile
 Z ruskiego serca mógł w niepamięć rzucić?
 Kiedyś nam zaczął nasze dumy nucić,
 Rozwijając krasę i w barwie i sile
 Ojczystej pieśni i mowy;
 Co po lat tyle, i przygodach tyle,
 Łzą tylko karmi swoje niemowlęta;
 Jakby na wieki od losu zaklęta,
 Na ciężki oddech grobowy. —

O jakże drżały wtenczas usta Twoje,
 Jakimże ogniem pałały Twe lica!
 Żalem i dumą roztlana źrenica,
 W daleką przestrzeń, w niebieskie podwoje,
 Niosła boleść i marzenie;
 I modły niosła, za kochaną swoją
 Halicką ziemię, za jej pogardzone,
 Bładowe córki, syny odszczepione;
 Za narodowe wskrzeszenie!

Я нам як любе, як соло́дко вѣло
 Тот родім го́лог рѣским сѣрдцем пѣти!
 В акѣм дитя́тко дни щя́гта проініло,
 И в макѣм нинѣ так соло́дко снѣти,
 Мок мѣдом вѣе дѣвѣрка;
 И де так мило дѣшѣ колкыіати
 Язѣкѣ гадѣк, чѣвѣткѣ и подѣбы
 Грѣдкыі поенѣ ма́терной оутрѣбы,
 Э везѣданѣ сѣрдца на скѣт розвивѣти,
 В цѣвѣточкаѣ пѣсни и слѣка.

Я днѣнь о вѣрѣта розвѣіліна стѣны
 Кра́сного сѣрдца, дѣшѣ величѣвой!
 Замѣвкли грѣди, чѣвѣтѣв онѣмѣли,
 Загѣіло сонце зрѣнничкы тоскѣвой,
 На оуігѣтах печѣть холѣдна!
 Нѣт Маркѣіана мо́лод соловѣѣа,
 Проро́ка чѣгти, сла́вы предитѣчи!
 Розвѣілінь стѣны, загѣібла надѣѣа,
 Э вѣхром що — в по́ліи сѣхыіи ліітѣом мѣче
 Іа́рь пошѣмѣла на́родна!...

A nam jak lubo o jak słodko było,
 Pić młodą piersią te rodzime śpiewy!
 Te miękkie, ciche, błogie snów powiewy,
 Które mi dziecie igrało, marzyło,
 Pod strzechą rodzimej chatki;
 I w których serce kołysać tak miło;
 Rozwijając pismo obrazów i chęci,
 Co drzymiały na dnie myśli i pamięci,
 Wyssane z pokarmem matki.

Twórco łaskawy, ty odwieczny Panie!
 Czy ruskim dzieciom, tej biednej sierocie,
 Pozostać zawsze w niemej ciemnocie?
 Piętno żebracze nosić we wianie?
 I jakby za ciężkie grzechy
 Nigdy nie wiedzieć co to zmartwychwstanie?—
 Nigdy nie śpiewać sobie po dawnemu,
 Ani zapłakać nigdy po swojemu,
 Nie doznać w życiu pociechy? —

Oto mogiła!... któż nam dziś dowoli
 Zawiedzie ruskie narodowe dźwięki
 W giętkie, pieszczone, dziewicze piosenki?
 Kto córę Dniestru z tułactwa wyzwoli
 Zerwie sromotę z jej lica?
 Kto skaże światu o głuchej niedoli
 Co własna siostra wcisła na jej skronie?
 Zkąd taki smutek przebywa w jej łonie,
 I lzą żalana źrenica? —

Trzy wiosny czekam nadarmo, nadarmo,
 Nie masz już wieszczą na Halickiej ziemi,
 Zamilkły dumy, a z niemi
 Spęzły sny błogie i marzenia marno
 Jak wiatrem rzucone fale.
 Wszystko, ach! wszystko pod mogiłą czarną
 Nasz Marcyjanie w raz z Tobą spoczywa,
 Krzyż tylko święty milczenie przerywa,
 I wiatrom głosi swe żale. —

Mikołaj z Mikołajowa.

О Маркіяне, невісний звѣстѣне!
 Бѣды кѣдась, нинѣ, на ко́здахъ хма́ри,
 Ци къ лѣчахъ со́нца, ци в поли́скахъ лѣны,
 Ци в зорѣ ра́нної, ци в ве́рної зга́ри,
 Ци в звѣздахъ свѣ́та гра́ницѣ;
 Іа нинѣ смѣтно на Твоѣй грѣк ставіаю,
 И на крестъ Божій, міра оупоканье,
 Печальныѣ дѣлѣ, жаль моѣ възвѣшаю
 Бра́тній слезы, ма́терно рѣданье
 И зга́дкѣ рѣскоѣ земли́цѣ.

О прійми́ ра́до, прійми́ дръже ми́лый
 Тотъ перѣночокъ моѣго дѣмана!
 Твоѣ то зѣрно, трѣдъ Твоѣй печальнѣкый;
 И в даръ печальнѣй вѣрна чѣвствова́на
 Тобѣ го назѣдъ скла́даю;
 И тѣмъ не дѣю, ажъ са кто поглубитъ,
 З толпы́ свакѣльной, надъ тѣми слезѣми,
 Знайдѣла́ се́рдце, що ма́ порозбѣмитъ,
 И надъ лѣвою, и надъ Порога́ми,
 И тамъ на стѣнахъ дѣнаю. —

Нико́ла з Нико́лаюва.

АЛФОВ

З вѣрной прѣси Института Стявропигіанікого.

рили вже крилошани Юра, як Куземський, пізніший єпископ Холма, Лотоцький, Левицький та інші. При тому провід над цілою Головною Руською Радою передано в руки перемиського владики Григорія Яхимовича, великого прихильника ідей Маркіяна. Немає сумніву, що на очах відбувався великий процес національного дозрівання, а зерно, засіяне М. Шашкевичем дало багаті плоди. Велику роль в цьому народному ставанні відіграв близький та інтимний Маркіянів друг о. Микола Устиянович, який не тільки надав нарадам Головної Руської Ради своєю “Згадкою за Маркіяна...” національного натхнення, але став він душею і мотором нарад, а опісля промотором і душею першого “Собору учених руських”, який відбувся у Львові, в залах греко-католицької духовної семінарії. Все це відбувалося на слідах праці Руської Трійці та її духового провідника Маркіяна. В промові на цьому соборі Микола Устиянович кликав народ такими багатомовними словами: “Руськое серце чувствує за все правое, а чесний син Слави знає своє діло! За діло ж, братця, за діло! А тим ділом єсть: розсвіт на Галичій землі, розсвіт на тім темнім участку Русі. Воскресеніє народної життяні! Воскресеніє животного (життєдайного—М.Г.М.) ядра з-під гробової могили...” * Цими кличами Микола Устиянович доказував, що був він близьким та гарячим послідовником Шашкевичівських ідей.

Маркіян Шашкевич та Микола Устиянович були однолітками. Маркіян родився 6 листопада 1811 р. в Підлиссі, а Микола 7 грудня того ж року в містечку Миколаєві на Львівщині. Оба вони вчилися якийсь час у Львові, а пізніше в один час, бо 1834-1838 студіювали теологію та жили ідеями відродження рідного народу. Після студій та свячень розійшлися. Отець Микола переїхав на адміністратора у село Волків, а пізніше на самостійну парафію до Славська в Стрийському повіті, знову отець Маркіян до Гумниськ, Нестанич та Новосілок. Друзі Маркіян і Микола постійно листувалися а в 1839 р. Микола запрошував Маркіяна “на жентицю”, бо писав в листі до Маркіяна, що “травнева жентиця найефективніша для лікування легенів.**” Обов’язки та туберкульоза Маркіяна не дозволили йому виїхати поза його парафію.

Коли Маркіян в 1843 р. відійшов у вічність, то Микола став першим з перших великих послідовників Маркіяна. В 1848 р.

*) “Письменники Західної України”, Київ, 1965, стор. 415. Гляди промови М. Устияновича.

**) Тамже сторц 418.

він заговорив пламенним словом та політичною мовою на з'їздах Головної Руської Ради та Собору Руських учених. Крім цього писав він в "Зорі Галицькій" та "Галичо-Руському Вістнику". В 1861 році став він послом до краєвого сойму у Львові.

В історії українського народу залишився Микола Устиянович передусім поетом і письменником. Написав він низку доброї патріотичної лірики, як "Дума Матері Руської" (1848), "Верховинець" (1853), "До зорі Галицької" (1848), Могила Святослава (1865), Судьба (1860), Рекрутка (1860), "Словянське колибель" (1862) та інші. Більші з прозових творів "Старий Єфрем" (1850), "Мість верховинця" (1849-1850). Свої твори підписував М. Устиянович найчастіше: "Николай з Николаева", Дротарь, Наум Н. з Н., Н. У-ъ.

Під кінець свого життя М. Устиянович збився з дороги і пішов на велико-руські манівці. Проживав він в місті Сучаві на Буковині. Там він і помер в 1885 р. І. Франко в некролозі про цього гарячого патріота так висловився: "Не послідню силу покрила буковинська земля... Умер один із перших будителів нашого народного духа, друг Маркіяна, "Соловейко", як звали його молодші товариші, умер, залетівши на старості літ, на чуже поле, забажавши співати "по нотах". Коли М. Устиянович відійшов з рідного поля тілом і думкою, опустив його поетичний талант. Майже все, що осталося з його поетичної творчості, пов'язане з його молодим віком та відродженням народу на Західній Україні. Твори М. Устияновича друкувалися, крім згаданих часописів, також в альманаху "Вінок Русинам на обжинки" (1847). В 1860 появилася збірка "Поезій Николая Устияновича, часть первая" у Львові, типом Ставропігійського Інституту. В 1906 р. заходами Матірнього Товариства "Просвіта" появилася повища збірка творів М. Устияновича разом з творами М. Шашкевича, Я. Головацького й А. Могильницького. В 1913 р. це видання було доповнене й "Просвіта" знову видала, але цим разом тільки Твори Николи Устияновича й Антона Могильницького. Було це видання друге і досі якнайбільш повне. В 1965 р. в Києві появилася збірка "Письменники Західної України 30-50 років XIX століття", 652 сторінки. В цьому збірнику присвячено М. Устияновичу 137 сторінок. В жодному з цих видань не була поміщена "Згадка за Маркіяна Шашкевича во вічною Єго память" в такому виді, як була вона появилася первісно в 1848. Робимо це сьогодні в 120 років від її появи.

Михайло Г. Марунчак

ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ВЕЛИКОГО МАРКІЯНА ТА НАШІ СВЯТКУВАННЯ

I.

Перед 7-ми роками обходили ми в 1961 р. 150-ту річницю уродин “Подвижника Галицького Відродження”—о. Маркіяна Шашкевича урочисто. Продовж цього календарного року появилось у часописах багато святочних статей, у журналах поміщено окремі ювілейні нариси, а навіть появились—накладом українських громадських установ—нові студії деяких авторів—“Шашкевичезнавців” так у Європі, як і в Канаді, З. С. Америки, а навіть там—за “залізною заслоною” на Рідних Землях.* А сеньйор усіх Шашкевичезнавців — проф. Др. Михайло Тершаковець у Філядельфії підготовив з цим ювілеєм 150-ліття о. Маркіяна свою найважлишу студію про Ювілята, яка, одначе, не вийшла ще друком; автор все її доповняє новими матеріалами і вона **“поставити має крапку над і”** в усіх доцьогочасних студіях і дослідях над добою відродження, започаткованого Великим Маркіяном перед 130 літами.

У 1963 р. відзначила українська громадскість 120-ту річницю смерти “галицького Соловія”—о. Маркіяна, а визначилася в цім напрямі українська Канада. Громадський Діловий Комітет у Вінніпегу покликав до життя окреме Шашкевичівське товариство і створив при нім “Заповідник Маркіяна Шашкевича” (архів і бібліотеку), якого Кураторія рішила видавати окремі періодичні бюлетені (циклостелеві), щоб “стати лучником між тисячними шанувальниками о. Маркіяна в розсіянні сущими та такими ж на Рідних Землях і в’язати їх ідейними вузлами в одну велику родину”. Але, завдяки жертволюбивим канадійським фундаторам вдалося Кураторії Заповідника поставити ідею видавання цих бюлетенів фінансово так твердо, що замість циклостелевих бюлетенів видає Кураторія—від листопада 1963 р.—свої **друковані випуски**—у журнальнім оформленні п.н. **“Шашкевичіяна”**. Редагує цей журнал вміло окрема редакційна колегія—під вправною рукою д-ра М. Г. Марунчака.

І ось цього—1968—року появляється вже 10-ий випуск, згл.

*) В Європі появилася накладом “Українського Християнського Руху” монографія Ст. Шаха п.н. “Маркіян Шашкевич і Галицьке Відродження”, Париж-Мюнхен, 1961, стор. 1-230, в Канаді книжка д-ра М. Г. Марунчака п.н. “Маркіян Шашкевич на тлі доби”, вид. “Загальної Бібліотеки УКТ”, Вінніпег, 1962, стор. 1-96, а в ЗСА книжка д-ра Луки Луціва п.н. “Маркіян Шашкевич”, Джерзі Сіті, 1962.

чергове 10-те число “Шашкевичіяни”, яке присвячене **125-тій річниці** від смерти “Пробудителя Галицької Руси”—о. Маркіяна Шашкевича, якого життєва нитка перервалася у розцвіті духових сил на 32 році його життя.

II.

У місяць по висвяченні в ієреї післала Митрополича Консисторія—29. червня 1838 р.—о. Маркіяна на село працювати у “винограднику Христовім” в характері адміністратора до Гумніськ, мочаристого села коло Бужська (над Бугом), де “в приходському домі не було ні порядних вікон, ні печі, ні підлоги, а крізь стріху затікало”. о. Маркіян не нарікає.

У листопаді того ж 1838 р. перенесла Митрополича Консисторія о. Маркіяна з цього глухого села на адміністрацію парохії в селі Нестаничі, холовівського деканату, також у Камінецькому повіті, де була ліпша хата. Тут перебуває о. адміністратор 2½ року—до травня 1841 р., де в 1840 р. град знищив усі засіви збіжжя.

В Нестаничах народився—дня 7. квітня 1839 р.—Шашкевичам перший син Володимир. Нова парохіяльними обов'язками та господарськими клопотами займався о. Маркіян даліше літературою, етнографією, фолкльором і збиранням народніх пісень. В травні 1841 р. перейшов о. Маркіян на третю з черги адміністрацію парохії до Новосілок Ліських, повіт Камінка Струмілова. І тут жилось молодому о. адміністраторові чи не найгірше. Пенсії з урядової каси не мав він, бо був все на “чорній листі” поліції при губернії у Львові, доходів з парохії мало, а ерекціонального ґрунту не міг обробляти, бо не мав чим, ні сил до цього. Прийшлось нераз позичати у добрих сусідів, старших парохів, збіжжя та й грошей. (А таким добрим сусідом, що позичками молодих Шашкевичів спомагав, був о. Апол. Тарнавський, дідо пізнішого начального вождя У.Г.А.—з 1919 р. ген. Мирона Тарнавського). А до цього, прийшов тут—в 1841 р.—другий синок—Святослав—на світ.

Працював о. Маркіян і в Новосілках завзято науково і літературно. Вікінчував там овій переклад “Слова о полку Ігоря” на живу українську мову і був це перший взагалі український переклад чи переспів. Переклад цей, каже проф. Омелян Огоновський, затратився десь на руках приятелів” (Але проф. Мих. Тершаковець знайшов уривок **першого** перекладу “Слова”, а саме “Плач Ярославни”—з датою 7. червня 1833 р. і помістив його у своїй праці п.н. “Причинки до життєписи М. Шашкевича”—в “Записках Н.Т.Ш., том 58, Львів, 1904, стор. 22-23—з затриман-

ням мови і правопису автора **.

А професор Академічної Гімназії і перший голова Тов-а “Промісвіта” пише у своїх “Споминах з життя”, Львів, 1908, про **повний** Маркіянів переклав “Слова о полку Ігоря” таке: “Я мав “Слово о полку Ігоря” в перекладі Маркіяна Шашкевича, який я дістав від питомця Крушинського, котрого рідна тета була видана за Маркіяна Шашкевича (Анатоль Вахнянин кінчив теологію і був питомцем дух. семінарії у Львові в рр. 1859-1863. враз з Крушинським). Шкода, що я собі сего перекладу не переписав, а звернув его Крушинському. Коли пізніше проф. Омелян Огоновський хотів видобути сей переклад від Крушинського, пароха коло Яворова, то дістав відповідь, що манускрипт згорів, коли попівство горіло”—стор. 65).

Серед праці підпадало Маркіянове здоров'я в цих Новосілках. А був він з роду слабшої фізичної конструкції тіла; при цім набідився він у часі 4 і пів-літнього побуту “на власнім хлібі” у Львові—в часі, коли його усунено з духовної семінарії—як підозрілого революціонера, а це підорвало його здоров'я ще більше. Він нидів, марнів тілесно, а докучала йому тяжка дихавиця.

Недуга розвивалась у нього скорим темпом; були це сухоти—він тратив поступенно зір, втратив слух і невимовно через пів року мучився. Зближався кінець його житейської трагедії... Очікував терпеливо, коли Бог покличе його праведну душу до себе, “їдіже ність болізнъ, ні печаль...”.

І дня 7. червня 1843 р. віддав він Богу духа, а “На галицькім небі—нова зоря згасла!” (М. Устиянович: Слеза на гробі”).

III.

Помер о. Маркіян Шашкевич; прожив всего 31 років і 7 місяців, з того 5 літ, як священик.

Побратим—о. Микола Устиянович, як довідався про смерть свого приятеля (некрологу ніхто не написав, бо не було ще тоді в Галичині ніякого українського часопису чи журналу!), присвятив йому пропам'ятний панегіричний вірш “Згадка за Маркіяна Шашкевича”, який свідчить, як високо цінили свого “Соловія” його ровесники і сучасники.

Друг Маркіяна з часів “Руської Трійці”—о. Яків Головацький—помістив у “Вінку Русинам на обжинки”, ч. I, Відень 1846 р.” таку згадку про Маркіяна Шашкевича:

“Ледви заблисла зірничка зпоза густих хмар, замеркотіла на

** Уривок цього перекладу помістив дир. С. Шах у своїй вищезгаданій монографії на стор. 154-155, також із задержанням мови й правопису Маркіяна Шашкевича. Прим. Редакції.

проясненім небі, та й тут погасла. Тою зірничкою нашого розсвіту був недавно померший наш Шашкевич. Бистрою мислю обняв він бувшее і теперішнє, кинув гадок кілька в будуче, порадував він своїми піснями свій рід, свою братію,—тай замовк на віки!”

Помер о. Маркіян у Новисілках Ліських. З’їхалися на похорон кондеканальні сусіди—парохи. Приїхала родина: Опечалена мати—вдовиця Єлисавета з молодшими дітьми із Княжого коло Золочева. Приїхала родина повдовілої Юлії—доньки о. Теодора Крушинського, пароха Деревні, із сусіднього жовківського повіту. Жаль роздирав серце повдовілої 24-літньої вдовиці—з двома синками,—всі плакали; плакали за Покійним, молодим ієреєм, плакали над долею матеріально незаосмотреної вдовиці...

Тіло покійного о. Маркіяна, прибране в ієрейські ризи, вложено до соснової труми, в руки вложено хрест, а побіч положено кадильницю, яку з воску виліплено. При відкритій домовині відправили “собрати—кондеканальні” ієрейський похорон, о. декан виголосив надгробну промову і з “останнім цілованієм” замкнули віко труми. Понеслась жалібна елегійна пісня—“Вічна пам’ять...”.

Відвезено тлінні останки Раба Божого—ієрея Маркіяна з процесією на далеко від церкви віддалений цвинтар—дня 10. червня 1843 р.—і зложено їх тимчасово у чужій, на просьбу родини відступлений, мурованій гробниці місцевого дідича—поляка, ще порожній,—з тим, що парохія, або родина, вимурує власний гріб Покійникові.

Але довго прийшлося ждати Покійному, заки діждався власної гробниці: **Повних 50 літ!** Спромоглася на це не бідна вдовиця Юлія, а широка патріотична галицька “громада”. І сповнилася Маркіянова “ворожба”, виспівана ним у його вірші “Лиха доля”, яка грозила йому ще й по смерті його переслідувати:

“Твоя доля—то я була,
Я тя не минаю;
Вкрилам тя чорнов мраков
І тепер вкриваю.
І над гробом твоїм мраки
Ще мої повиснут!”.

Була в Галичині стара пословиця: Єгомосцеві дзвонять,—а їмость з села гонять”. Не інакше було й з вдовою Юлією Шашкевич. До осені 1843 р. зліквідувала вона своє “господарство” й уступила місце новому пароху—о. Филімонові Грабянці, а сама перенеслась до своїх родичів до Деревні коло Жокви, де її

батько—о. Теодор Крушинський—був парохом. Тут у Деревні помер її молодший синок Святослав, а старший Влодко виховувався в домі дідуня.

Життєвий шлях Вол. Шашкевича був так само важкий, як і його батька Маркіяна ***. Помер він, як укінчений правник, визначний письменник і поет, на сухоти—дня 16. лютого 1885 р. у Львові; поховано його на Личаківським цвинтарі. Покинув він по собі автобіографію, написану ще 1877 р. Був він з кінцем 1860-70 рр. провідним поетом молодого українського покоління, а його вірш “Не чужого ми бажаєм” став неначе боевим гаслом “народовецького” покоління:

“Не чужого ми бажаєм,
А свого то права.
Де полягла, там воскресне
Наша руська справа!”

(Вірш цей підложив о. Мих. Вербицький (1815-1870), парох у Млинах, повіт Яворів, композитор національного гимну: “Ще не вмерла Україна”—лід ноти. Гляди про це мою працю п.н. “У 150-ліття уродин о. Маркіяна Шашкевича”, вид. “Христ. Голос”, Мюнхен, 1961, стор. 116).

Вдова по о. Маркіянові—Юлія—жила довго. Др. Омелян Огоновський написав у своїй монографії п.н. “Про життя і письма М. Шашкевича”, Львів, 1886, про її нужденне життя таким досадним реченням: “Жена Маркіяна, Юлія з Крушинських, жие доси і **коротає свій вік у великій біді**”. Померла самотня у Львові в 1886 р., тобто в 58 літ по смерті свого мужа, з яким жила всего 5 літ, в 11 літ по смерті свого сина Володимира, який прожив 46 літ. Прожила Юлія Шашкевич 82 роки. Поховано її у гробниці її чоловіка на Личаківським цвинтарі, яку побудовано в 1893 р., коли перевезено тлінні останки бл. п. Маркіяна з Новосілок до Львова. В 1908 р. перенесено до цієї гробниці також домовину сина Володимира і в той спосіб львівський, коштом Головного Виділу Тов-а “Просвіта” побудований, гріб злучив остаточно цілу родину Шашкевичів—батька, маму і сина—на вічний упокій.

У 1906 р. поставлено на цім гробі мосяжний пам’ятник (муза плаче над урною, що опирається о 3-раменний хрест)—за ціну 2,580 австр. корон. А в долині напис: “Маркіян Шашкевич 1811-1843”.

Умер Поет. Але залишилися по нім його твори. Вони живуть

***) Життєпис Вол. Шашкевича подав дир. С. Шах у своїй, згаданій уже монографії—на стор. 160-162 та в ювілейній книжці “У 150-ліття уродин о. Маркіяна Шашкевича”, вид. “Христ. Голос”.—Редакція.

3 НАДІСЛАНИХ ЛИСТІВ

о. Євген Дмитрук, Едмонтон:

“Висилаю 5 дол. на потреби “Шашкевичяни”. Всі дотепер видані числа надзвичайно цінні і багаті матеріалом... Ваша цінна праця над пропагуванням Великого Пробудителя о. М. Шашкевича і його ідей буде мати велике значення в історії поселенців Канади, бо нігде правди діти, що нині тут на поселенні створюється подібність до часів о. Маркіяна. Одні цураються своєї мови, вирікаються, а то вже і не знають її. Дух Маркіяна і його ідеї, його велика —палка любов до свого українського народу, рідної мови, звичаїв тощо мусять нині оживити і пробудити національну свідомість, приспану добробутом й іншими впливами та запалити любов до всего, що нам дороге, рідне.”

Апостольський Візитатор Українців у Західній Європі Владика Іван Бучко:

“Прошу прийняти щиро подяку за ласкаву посилку гарно виданого числа “Шашкевичяни”, присвяченого нашому Блаженнішому Верховному Архiepіскопові Митрополитові й Кард. Кир Йосифові. Дякую і за всі попередні посилки, що приходять сюди вже п'ять років і приносять цінний матеріал про життя і творчість Отця Маркіяна, Пробудителя Галицької Землі. Щиро гратулюю Вам і бажаю найкращих успіхів для тих шляхетних Ваших зусиль. Зокрема вітаю добрий Ваш почин у влаштуванні архіву і бібліотеки присвяченої Шашкевичеві, як Заповідника Отця Маркіяна тут на чужині.

Молю Бога, щоби спомагав Вас і благословив Вас у Вашій праці, а на завдаток Божого благословення з цілого серця пересилаю Вам і Вашим моє Архиерейське благословення”.

по нині і промовляють до душі цілого народу животворним духом. Маркіян Шашкевич покликуює постійно до національного, творчого життя грядучі покоління, кріпить їх на душі і веде до **нездійсненої ще національної цілі**. І, як колись біблійному Мойсеєві не було даним увести свого вибраного народу до вимріяного Канаану, так і Маркіянові не судилось діждатися — бодай звільнення його народу з панцизняканого ярма, яке наступило щойно 5 літ по його смерті—в 1848 р.

Але розбуджені ним пізніші покоління здійснили його ідею,— ідею відновлення власної історичної державности **збройним Листопадовим Чиним 1918 року у Львові**, про що виразно читаємо у “Відозві Української Національної Ради” у Львові—до вояків У.Г.А.—з дня 5 листопада 1918 р.:

“Українські Вояки!

Вам, що своїм геройським подвигом обняли старинний престольний **город Льва у владсть Української Держави** та своїми грудьми і кров'ю своєю ось обороняєте його—слава Вам! Ваше ім'я запише історія державного визволення українського народу **золотими буквами**, а грядучі покоління вільних горожан **вільної України** будуть Вас величати як **освободителів із вікового поневолення!** Але Пробудителем з цього вікового поневолення був **Маркіян Шашкевич**, якого ім'я записала історія **золотими буквами—як Символічного Борця за волю України**. І йому належало б признати пропам'ятну відзнаку У.Г.А.” (“Голос Комбатанта”, Нью Йорк, грудень 1958, ч. 1/7).

Степан Шах

ЗЛОЖИЛИ ПОЖЕРТВИ НА “ШАШКЕВИЧІЯНУ”

Зложили пожертви на “Шашкевичіану” та Заповідник Маркіяна Шашкевича:

По 25.00 дол.: о. д-р Михайло Оленьчук, Вайтло, панна Софія Шашкевич, Медісон, ЗСА, проф. Михайло Шашкевич, Нью Мексико, ЗСА.

По 15.00 дол.: д-р М. М. Небелюк, Саскатун.

По 10.00 дол.: о. Богдан Олесь, Глен Лайон, ЗСА.

По 5.00 дол.: о. Юрій Малий, о. Євген Дмитрук, о. А. Хлестун, Степан Кікта, проф. Михайло Тершаковець, о. Ст. Городецький, Василь Запісоцький, Родина Світлої Пам'яті Теодора Заяця, Олена Филипович, Михайло Ребрик, Роман Кальба, о. Лев Чайка, Олександр Кичун.

По 4.00 дол.: о. Е. Цегельський, д-р Борислав Білаш, о. д-р Олександр

Баран.

По 3.00 дол.: о. Є. Пасічинський, Микола Політило, М. Лушпинський, мгр. Роман Сенчук, Микола Горішний.

По 2.00 дол.: о. Іван Іванчук, Оксана Вонітова, М. Г. Івасюк, д-р К. Бризгун, інж. Богдан Підгайний, інж. Микола Фляк.

По 1.00 дол.: Марія Боянівська, Іван Беднарський, о. Дамаскин Попович, ЧСВВ., Н. Галіпчук, о. З. Бачинський, І. Дутка, Мирон Маланюк.

Крім вищезгаданих пожертв вплинула до каси “Шашкевичіани” щедрі пожертви Блаженнішого Верховного Архієпископа Митрополита Кардинала Йосифа Сліпого. Його Блаженству як теж всім Достойним Жертводавцям висловлюємо отсім нашу сердечну подяку.

Хто наступний допомогти гідному ділу?!

СПЕЦІАЛЬНИЙ ДАР

Член Заповідника п. Степан Кікта з Клівленду виготовив власним коштом кліші поштових марок Маркіяна Шашкевича, які появлялись з нагоди різних річниць нашого Пробудителя. Всіх їх подарував п. Кікта Заповідникові з проханням використати їх в наступних числах “Шашкевичіани”. Редакція висловлює отсім подяку і запевнення відносно їхнього використання.

ОКРЕМА ПОДЯКА належить панні Софії Шашкевич з Медісон за ласкавий дозвіл використати її родинний архів та передрукувати в цьому числі “Шашкевичіани” “Згадку за Маркіяна Шашкевича во вічную Его память”. Панна Софія ніколи не жаліла свого труду для “Шашкевичіани” та “Заповідника”. Її постійні щедрі пожертви на повищі цілі ми відмічували в поодиноких числах нашого періодика. І цим разом ще раз наша велика дяка Вам і Вашій Родині, панно Софіє!

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ

“ШАШКЕВИЧІЯНИ”

та “БІБЛІОТЕКИ ШАШКЕВИЧІЯНИ”

Ширімо культ невмірущого Маркіяна

Ставаймо в активні ряди Шашкевичівських Ідей!

Саме, коли закінчувалась редакційна праця коло цього числа, з України наспіли потверджуючі вістки про те, що русифікатори в Україні в останніх роках завзялися нищити культ Відродителя Маркіяна. Останньо вони ганебно усунули погруддя Маркіяна з-перед Державної бібліотеки (колишньої Бібліотеки Оссолінеум) у Львові. З цього приводу Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича видала два звернення, одне до Української Спільноти у вільному світі п.н. “Вдармо у великий дзвін тривоги” та в англійській мові: “To the Conscience of the World: On the 125th Commemoration of the Death of Markian Shashkevych”.

Крім цих рішучих протестів Кураторія Заповідника Маркіяна Шашкевича закликає всіх, кому дороге ім'я Маркіяна та його великі ідеї, скріпити працю Шашкевичівського Осередку у Вінніпегу (єдиного того рода в цілому світі) своїм членством, поширенням “Шашкевичіани” та “Бібліотеки Шашкевичіани”. Це буде найкраща відповідь тим, що йдуть організованим наступом на велике ім'я Маркіяна та життя Українського Народу.

